
Шитікова Т. М., Бондаренко О. О.

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка
В. Лазаряна, Науково-технічна бібліотека (м. Дніпро, Україна)

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ВНЕСОК БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ

Висвітлюються питання підвищення якості освіти з метою підготовки фахівців високого класу. Затвердження норм академічної культури як невід'ємних принципів в навчальній і науковій діяльності. Роль бібліотеки університету у вирішенні проблеми плагіату в дипломних роботах здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: підвищення якості освіти; академічна культура і доброчесність; бібліотека університету; плагіат

Shytikova T. M., Bondarenko O. O.

Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan,
Scientific and Technical Library (Dnipro, Ukraine)

IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION: THE CONTRIBUTION OF THE UNIVERSITY LIBRARY

Issues of improving the quality of education in order to train high-class professionals are covered. Approval of the norms of academic culture as integral principles in educational and scientific activities. The role of the university library in solving the problem of plagiarism in theses of higher education students.

Keywords: improving the education quality; academic culture and integrity; university library; plagiarism

Одним із завдань української держави є підвищення якості системи освіти. Створення базових норм для підготовки фахівців високого класу в різних галузях економіки, розвиток і реалізація наукових досягнень, створених в стінах закладів вищої освіти розширює шляхи для економічного зростання в країні і можливості зайняти гідне місце серед країн Європи. Закон України «Про вищу освіту» трактує визначення поняття «якість освіти», як ведення такого рівня освітньої діяльності і результатів навчання, яке відповідає вимогам законодавства і стандартів вищої освіти (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>). Здійснення цієї задачі можливо шляхом організації систем внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості освіти, що здобувається.

Кожен навчальний заклад України визначає принципи і способи забезпечення якості освіти та організує забезпечення і дотримання певних етичних норм і правил, які засновані на повазі, довірі, чесності, академічної сумлінності, особистої відповідальності кожного в процесі навчання і наукової діяльності. У статті 42 Закону України

«Про освіту» дано визначення поняття «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>).

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (ДНУЗТ) з урахуванням пропозицій колективу співробітників і студентів розробив та прийняв пакет документів, які спрямовані на підвищення якості освіти (http://diit.edu.ua/education/quality_monitoring/history.htm). Кодекс академічної доброчесності (2018 р.) затвердив загальні моральні принципи та правила етичної поведінки осіб, які працюють і навчаються в університеті та якими повинні керуватися у своїй діяльності. Метою «Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками ДНУЗТ» є «підвищення якості організації навчального процесу, формування культури коректної роботи із джерелами інформації, визначення порядку перевірки робіт здобувачів вищої освіти та науковців університету на наявність академічного плагіату». Створена Група сприяння академічній сумлінності виконує контроль щодо дотримання етичних норм і правил освітнього і наукового процесу.

Бібліотека ДНУЗТ (<https://library.diit.edu.ua/uk>) є складовою частиною електронних інформаційних ресурсів університету, основним завданням якої є повне і якісне задоволення інформаційних запитів користувачів бібліотечних послуг та ресурсів. З розвитком інформаційних технологій проблема плагіату досить широко поширилася в сфері освіти та науки. Ця проблема актуальна і потребує вирішення. Участь в популяризації та поширенні принципів академічної доброчесності є одним з напрямків роботи НТБ. Першою обов'язковою мірою повинна стати широка дискусія на цю тему серед членів університетської спільноти. Для користувачів бібліотечних послуг, особливо студентів перших курсів, постійно проводяться різноманітні заходи та заняття. На диспутах «Академічна доброчесність. А що я з цього матиму?» розкриваються поняття «академічної несумлінності», «плагіату» в цифрову епоху, а презентація «Технології у боротьбі з плагіатом. Попередження студентського плагіату» представляє онлайн-сервіси з виявлення випадків некоректного відображення результатів наукових досліджень. На практичних заняттях та індивідуально студенти знайомляться з інформаційними ресурсами НТБ та інтернету з подальшим використанням знайдених джерел для

самостійного написання контрольних і випускних робіт з використанням правил академічного письма.

Питання впливу педагогічних працівників на виховання у студентів академічної доброчесності та важливу роль бібліотеки у розповсюдженні програми доброчесності та антиплагіату висвітлюються у доповіді з презентацією «Академічна доброчесність: як зробити навчальні заклади вільними від шахрайства і плагіату». Для університетської спільноти проводився науково-практичний семінар «Форми поширення і виявлення плагіату в академічній сфері», який порушив актуальні питання про основні поняття плагіату і способи його виявлення. З метою підтримки навчального й наукового процесів в університеті науково-технічна бібліотека організує науково-практичні семінари, де у тому числі, підіймаються питання академічної доброчесності («Інформаційні ресурси та сервіси для науковців та бібліотекарів», «Сучасна наукова комунікація. Ресурси та можливості Web of Science», «Науковий бренд університету та вченого», «Робота з університетським репозитарієм. Самоархівування» та інші). У режимі онлайн спілкування пройшла презентація «Академічна доброчесність як основа вузівської освіти» для співробітників бібліотеки в період карантину.

Створення Національного сховища академічних текстів стане платформою для підвищення академічної культури в суспільстві. Наявність державного е-сховища наукових документів має на меті – «сприяння розвитку освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності шляхом поліпшення доступу до академічних текстів» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2017-%D0%BF#Text>). Понад сім тисяч документів інституційного репозитарію eaDNURT представлено на сайті у режимі 24/7 і відображають результати дослідницької діяльності вчених університету в відкритому доступі (<http://eadnurt.diit.edu.ua/?locale=uk-UA>).

Для забезпечення якості освітньої діяльності та підвищення рівня академічної культури при написанні випускних кваліфікаційних робіт (ВКР) у структурі НТБ університету створено сектор запобігання та виявлення плагіату (СЗВП). В бібліотеці розроблені «Положення про роботу Сектора запобігання та виявлення плагіату» і «Вимоги до розміщення кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти в університетському репозитарію eaDNURT».

Дипломні роботи, які виконують студенти ДНУЗТ, проходять технічну перевірку на плагіат за допомогою платних програмних забезпечень Unicheck, StrikePlagiarism. Завданням онлайн сервісів пошуку плагіату є визначення ступеня подібності тексту дипломної роботи до текстів документів власних баз даних університету, БД інших

закладів вищої освіти та в Інтернеті (<https://uk.wikipedia.org/wiki/Unichec>). За результатами перевірки СЗВП формується електронний звіт про унікальність кваліфікаційної роботи та заповнюється «Акт перевірки на плагіат ВКР», де надаються процентні показники про унікальність кваліфікаційної роботи. Науковий керівник випускника вищї, як експерт з предметної області, аналізує згенерований звіт-висновок і приймає рішення про рівень готовності дипломної роботи до захисту. У разі виникнення спірних питань, студент подає апеляцію на розгляд Групи сприяння академічній сумлінності. Висновок Групи є остаточним для прийняття рішення про допуск (не допуск) до захисту дипломної роботи і оскарженню не підлягає.

Випускні кваліфікаційні роботи студентів розміщуються в репозитарій в окремій колекції ВКР здобувачів вищої освіти університету згідно «Вимогам до розміщення кваліфікаційних випускних робіт здобувачів вищої освіти в університетському репозитарію eadNURT» (<http://eadnurt.diiit.edu.ua/jspui/>).

Підводячи підсумок, можна сказати, що використання спеціалізованого інструменту для перевірки на плагіат, дозволить університету значно підвищити якість навчання. Бібліотека університету безпосередньо бере участь у вихованні і розповсюдженні серед університетської спільноти норм та принципів академічної доброчесності, сприяє підвищенню статусу вищої освіти загалом. Бібліотекари, за допомогою навчально-інформаційних заходів, заохочують студентів до морально-етичної поведінки під час навчання, закладають фундамент для довготривалої академічної доброчесності у свідомості молоді, щоб і надалі випускники-фахівці нашого університету керувались цими принципами протягом всього життя.